

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várhoz küldendők.
Egész évre . . . . . 4 frt.		
Felévre . . . . . 2 „		
Negyedévre . . . . . 1 „		

Szabadság, egyenlőség, testvériség keresztény felfogásban.

Az encyclopaedisták és oeconomisták, Voltaire és Rousseau materialismusa és rationalismusának elveiben felnőtt francia forradalmárok mindent újjá alkotni akaró művek zászlójára e három nevezetes szót írák fel jellegül: Szabadság, egyenlőség, testvériség.

Szép és nagy jelentőségű szavak! Kinek szive nem dobogna hőbben, midőn kiejteni hallja? Kinek nem juttatná eszébe az emberiségnek még e földön elérhetni vélt utopiájáról való álmódásokat? És mégis, mekkora iszonyt és földig sujtó szomorúságot kelt egyszermind fölemlítésük szívünkben, midőn olvassuk, hogy azok a zászlónak, melyen ékességül ragyogtak, a phrygiai sipka alá kerülésével ezer meg ezer polgártársnak ártatlanul kiontott vérébe fulasztattak; első sorban is a forradalom megindítóit rántván le magokkal, kik az újabb polgárisodást a kereszténység előtti szerint akarák idomítani, feledvén, hogy balga kísérletök mindenütt, ahol az — bármily rövid időre is — sikerül, a pogány ó-kor rémképeit idézi elő.

Szabadság vala az idézett jellegék elseje. „Ki számlálhatná el — mondja Balmes Jakab „A protestantismus és katholicismus“ czimű jeles munkájában — mindazon vonatkozásokat, melyekre e szót szabadság alkalmazzák? Jóllehet mindnyájokkal egy fogalom van összekötve, melyet alapfogalomnak nevezhetünk, mégis számtalan az árnyalat, a fokozat, melynek alá van vetve. Szabadon mozog a lég minden irányban; a növény köréből mindent eltávolítottunk, mi szabad fejlődését és kiterjeszkedését gátolná; a vízvezető csatornát megtisztítjuk, hogy szabad folyása legyen a víznek; eleresztjük a halat a hálóból, a madarat a kalitkából és szabadságot adunk nekik; vannak szabad szokások, szabad gondolatok; van

szabad beszéd, szabad akarat, szabad cselekvés; nélkülözi a szabadságot a fogoly, a kiskorú fiú; igen korlátolt szabadsága van a leánynak, az asszony már nem szabad; külföldön szabadabban viseli magát a férfi, a katonának nincs szabadsága; némelyek fel vannak szabadítva a katonasorozat és az adó alól; vannak szabad vélemények, szabad értelmezés, szabad kidolgozás, van szabad kereskedés, tanszabadság, sajtószabadság, lelkiismeret szabadság, polgári szabadság, politikai szabadság, méltányos és méltánytalan, eszélyes és okatlan, mérsékelt és mértéktelen, korlátolt és korlátlan, féktelen, korszerű és korszerűtlen szabadság; . . . de bármikép fogjuk is fel e szót szabadság, mégis mindig magában foglalja oly ok nemlétezését, mely bizonyos képesség gyakorlatát, akadályozná, vagy korlátozná.

Bírván a szabadság e helyes definitiójával, ha azt az emberre általában alkalmazzuk, világos, hogy valódi szabadsága azon képességben áll, melynél fogva életezélja, rendeltetése elérésére akadálytalanul nem korlátozva törekedhetik.

De azt is bebizonyítottuk, hogy az ember e képességét csak a polgárisodásnak közepette gyakorolhatja, vagy is, hogy a valódi szabadság a polgárisodásban rejlik. Minthogy pedig a nemzeteket a kereszténység polgárosítja: világos, hogy a francia forradalmárok, midőn a kereszténység kiirtásához fogtak, magának a valódi szabadságnak megöletéséhez fogtak; megfosztván az embert mindazon jogaitól, melyekkel Krisztus magasztos vallásának tana szerint magas eredeténél és rendeltetésénél fogva, Isten képmásánál fogva, a kegyelemnél fogva, melytyel az örökkévaló fia kimondhatlan szeretetből megváltotta, bir. „Haa Fiumegszabadít titeket, valóban szabadok lesztek“, mondá az Üdvözítő. És „ha megismeritek az igazságot, az megszabadít titeket“. Továbbá: „Minden a ki bünt cselekszik, szolgálja a bűnnek“.

Az igazi szabadság tehát az embernek azon képessége, melynél fogva magát önként arra határoztatja, hogy végcezzélj, t. i. ideiglenes és örök üdvét az Isten kinyilatkoztatott akarata szerint, tehát parancsainak teljesítése által, a Krisztus szerzette üdvintézet vezetése alatt és az általa nyújtott üdvesszökök felhasználásával elérni töre kedjék.

Ime a biztos próbakő, mely szerint az oly nagy számban hangoztatott különböző szabadságok valódi értéke megbecsülhető.

Egyenlőség vala az idézett jellegék másodikika. Tudjuk, miképpen érvényesíték ezt a francia szabadságalkotók, kik nem elégedvén meg azzal, hogy az ország 1626-tól fogva szünetelő alkotmányát nemesak föléleszteni, hanem népképviselői alapra is fektetni sikerült, saját maguk számára ohajtták az uralmat és a fényt biztosítani, minek folytán ellenséges pártokra szakadtak, melyek közül a legmerészebb és a legönzöbbs a proletáriusokkal szövetségzén, az egész hazát a pártszellem, a szenvedély és fanatikus düh kitérésének szomorú színhelyévé tette, az egyenlőség érvényesítését a nyaktóló borzalmaival akarván kiérszakolni.

Nem így javálja az egyenlőség elvét a kereszténység; szerinte az egyenlőség alapja az, hogy minden ember Isten képre és hasonlatosságára alkotottat, Krisztus által megváltott és így minden ember különbség nélkül Isten fia, Krisztus testvére és örököstársa, egyformán hivatva részt venni a teremés és megváltás minden lelki és testi javaiban; miből önként következik, hogy minden ember, egyenlő lévén Isten előtt, egyenlő a világi törvény előtt is, egyenlő joggal bir a föld javaihoz is tehetségéhez képest.

De ez egyenlőség nem abban áll, hogy mindenkinek — amint ezt a kommunisták tervezik — ugyanannyi vagyona legyen, hisz! nincs mindenkinek ugyanazon tehetsége, állapota és viszonya; hanem áll abban, hogy amint a nemzetek apostola tanítja, a gazdagok a szegényeknek adják azt, a mit nélkülözhetnek, hogy mindenkinek meglegyen az, mire állapota és viszonyainál fogva szüksége van.

Igy cselekvének a legelső keresztények. „Nem is vala közöttük” — mondja az apostolok cselekedeteinek szent írója — „senki szükségködő. Mivel mindazok, kik mezőket vagy házakat birnak vala, eladván elérőzák azok árát, miket eladtanak, és az apostolok lábaihoz tevék; ez pedig elosztaték mindennek, amint kinek-kinek szüksége vala.” És ez eljárása az első keresztényeknek oly általános vala, noha az apos-

tolok őket arra, hogy javaikat eladják, nem kötelezték, hanem csak arra intették, hogy mindenkiszegény felebarátjáról megemlékezzék, hogy ugyanazon sz. író tanúsága szerint „mindenök közös vala“.

Ezt azonban helytelenül használják fel érvül a kommunisták; mert az első keresztényeknél a javak közössége nem vala kötelező parancs, hanem csak tanács, mely nagyobb tökéletességre érzelt és amely a keresztények szaporodtával csak a zárdákban gyakoroltatik, fenmaradván minden egyesre nézve a szoros köteleesség, hogy magát javaira nézve Isten sáfárjának tekintve a nélkülözhető szükségködő felebarátjával megoszsa, hogy így a szereteten alapuló, tehát az egyedül lehetséges, az emberiség haladását és előmenetelét nem gátló, sőt annak előmozdítását eszközölő egyenlőség létre jöjjön.

A szabadság és egyenlőség mellé sorozák a testvériséget is.

Épen a testvériség vala az, melylyel a forradalom hősei, azt minden keresztény jellegéből kivetköztetvén, hasonló végzettséggel visszaéltek; aegise alatt megfosztván a nemzetet minden, még legszentebb hagyományaitól is, felforgatván a szegények és ügyefogyottak ápolására a szeretet és irgalom által épített menhelyeket, a férfi és nőzárdat, a valódi testvériség viruló kertjeit, és így nem testvéreivé, hanem hóhéraivá váltak embertársaiknak.

Nem ilyen a kereszténység sugalmazta testvériség. Egymást atyafiúi szeretettel szeretni, egymást tisztelettel megelőzni, minden emberrel, a mennyiben rajtunk áll, békében élni, mindnyájokkal egyakarataknak lenni, az atyafiúi szeretettel az emberszeretetet egyesíteni: ez a valódi testvériség. De mindez csak azon polgárisodásban lehet meg, melyet Krisztus vallása létesít, mely mindenkiben az Isten képét és Krisztus, tehát saját testvérét is tisztelvén alapítja a leghumanusb intézményeket.

És micsoda testvériséggel helyettesíté mindezt a forradalom? Gyümöleséről ismerhetni meg a fát. Tekintetek szét Európában és látni fogjátok, hány millió Kain néz állig felfegyverkezve farkas szemmel egymásra, minden pillanatban kész az első vezényszóra egymást legyilkolni.

Ime hová vezették Európa nemzeteit a nagy forradalom hamis szabadsága, egyenlősége és testvérisége!

Tenge.

A szeszes-italokról.

(Folyt.)

Bármerre fordítsuk is közéletünk terén tekintetünket, le-
verően és fájdalommal tapasztaljuk, hogy satynulunk, veszünk.
pusztulunk és élet-erőnk egyre hanyatlak. Igen, mert a csalá-
dól kivonult vallás helyébe a vad szenvedélyek uralma, az er-
köstelenség és anyagiség-vágy hatalma, mint az emberi-
ség veszedelme, az államok pusztulása, a társadalom forra-
dalma lépett.

Mint a pokol lánczáról megszabadult ördög, olyan a fék-
vesztett szenvedély. Forrongó hevében a végeletekben csapong.

Isten és ördög, lélek és test, ész és szív, élet és halál
mindenik az ő gyáva *énjében* megsemmisül. — Nem ismer
magan kívül más lényt. Ennek pedig mindent áldozatul siet
hozni még saját önlényét is. —

A forrongó szenvedély égető hevének majd élesztő, majd
előlő leghatalmasabb szere pedig a szeszes italok mértékletlen
élvezete.

„Bort igyál, ha bú kinez,
Bor az, a mi kedvet ad”. —

mondja a költő. —

Ha leomoltak a vallás-erkölcsiség, józan ész és becsü-
letesség várai, a romokon át a fajtalanság, a ledérség, az er-
kölesi és anyagi megsemmisülés várába a leghősiebb és leg-
bátorságosabb vezető: a szesz, a szeszes italok mértékletlen él-
vezete, a szeszes italokkal való visszaélés. Ezt követik a bün-
tetek rettentő légioi, a bünelekmények átláthatlan fekete
serege, melyek feldulják, fenekestül felforgatják az ember
összes bel- és külvilágát, az ember egész lényét.

Ime így lép elé az emberben az állam pusztulása, a tár-
sadalom forradalma.

Hogy pedig ezekhez bevezető kapu, és leghatalmasabb
vezér a szeszes italokkal való visszaélés, egyhangulag igazol-
ják a már idézett és más legjelesebb írók, tudósok, bölcsé-
szek és orvosok.

Igazolják pedig nem az erkölestan, — szent élet-írók,
hitvédők és szent atyák, hanem világi nagy tekintélyek, jeles
profán írók és modern vezérférfiak, kik annál nagyobb súlyt
kölesönöznek az ügynek, minél kevésbé bir nyilatkozatuk hi-
vatalos jellegel.

Valóban a szeszes italokkal való visszaélés és a büntet-
tek szaporodó száma között oly kétségbe ejtő összhangzat és
szomorú oksági összefüggés van, hogy azt elég jellemzően
esetelni alig lehet. — Ugy van.

Es ezen összműködőleg emésztő közös bajban leli forrá-
sát és csalhatlan magyarázatát a mai halandóság azon ijesztő
statisztikája is, melynek adatai szerint az emberiségnek több,
mint fele része elvész, mielőtt a 7 éves kort elérné; nagyobb-
része pedig, mintegy szánszándékos nemzeti öngyilkossággal
határos módon és bünnös könnyelműséggel dobja magát áldo-
zatul a szeszes italok által okozott rettentő halál és pusztu-
lás veszedelmének. —

Igen. Irva van, hogy: a borban bujaság vagyon. A ré-
szegység fajtalanságra vezet. (Eféz. 5. 18.) Mindkettő pedig ko-
rai halált okoz.

Fájóan igazolják a fentebbi szavak igazságát azon or-
szágok és vidékek, a melyekben és a hol a pálinka s másfél-
le szeszes italok mértékletlen élvezete nagyon elharapózott.

Kitűzött célunkat megközelítendők, míg tovább men-
nénk tárgyunk kifejtésében, helyén valónak találjuk a magyar-
szent korona népségi mozgalmát a rendelkezésünkre álló
hivatalos adatok nyomán idejegyezni.

A Szent-István koronája országainak 1885 évi népmoz-
galmairól szóló hivatalos statisztikai adatai, — melyekben az
1880—81 és 1885 évi népszámlálások közötti szaporodási
különbözet is ki van tüntetve, — a következők: (A zárjel-
ben az 1880—81 évi népszámlálás adatai állanak.)

Magyarország lakossága: (13.728,622) — 15.522,149;
szaporodás: 1.36%; Fiume város és terület: (20,921) 21,736;
szaporodás: 1.22%; Horváth-Szlávon országban (1.892,499)
2.025,996; szaporodás: 1.67%; tehát Sz. István koro-
nája országai összes lakossága (15.642,102) 16.570,146-ra
emelkedett 5—6 év alatt, vagyis a szaporodás: 1.31%.

Született pedig 1885-ben fiu: 384,759, leány: 365,442,
összesen: 750,200; a halálozások száma összesen: 535,740
volt, a népesség szaporodása tehát: 214,460 lélek.

Szomoru és sötét kép! Vajmi elenyésző csekély ered-
ményt mutat fel mind az 5—6 évi, mind az 1885 évi szapo-
rulat, ha tekintetbe vesszük, hogy egyes községekben és me-
gyékben, — hol a szeszes italok mértékletlen élvezete tulsá-
gosan elhatalmasodott, — a halálozások száma jóval tulha-
ladja a szülöttek számát. Annál elszomorítóbb a statisztikai
adatok mozaikjából előálló kép, mert az látszik ki róla, hogy
a halottak számának túlhaladottsága kizárólag a magyar faj
terhére esik. — Egyetlen példa megvilágítja a képet.

Csikvármegyében ezer lélekre 44 születés esik. Oly ked-
vező arányszám ez, mit a nyugati kultur államokban sem
lehet feltalálni. A halálozások arányszáma pedig 32. (A hat
éven aluli gyermekekre esik 65 százalék). — A szaporodás
az 1880—1885-ig terjedő időben 0,61.

Csak Hunyadban kedvezőtlenebb a népesség-szapo-
rodás 39 születés, 37 halálozás és 0,58 szaporodási arányszám-
mal. — De a lakosság itt már vegyes. A pusztulás a magyar
faj kárára történik. —

Oh! de ki is csodálkozik ezen, a ki tudja, hogy ma már
e régi igazság is: „a nép szava Isten szava”, ily értelműleg
lett kicserélve: „a nép szava: a szesz, a bódító pálinka má-
mor szava“.

Ezt a tapasztalati élet fájdalmasan igazolja. Igen bizony.
Mert a magyar és főleg szapora székely faj bár életerős és
szívós jellegét általában, a halálozási arányszám alacsony vol-
tában igazolni látszik, de folyton folyvást nyelvén el Oláhör-
szág és az ezzel járó szeszes italok rendetlen élvezete, fajunk
egyre emésztí és pusztítja. Mint ez alább is ki fog
tűnni.

Most pedig ezek előrebocsátása után felvett tételinknek
érdemlegesebb kifejtése szempontjából nézzük, vizsgáljuk meg
a szeszes italokat a maguk alkatelemeikre nézve. Vessünk egy
futó pillantást történelmi fejlődésükre. Vizsgáljuk meg erejü-
ket, hatásukat, befolyásukat az ember fizikai, erkölesi, szelle-
mi, magán, családi és társadalmi életére. Nézzük meg az
ezekre gyakorolt hatás nyomása alatt született különböző ese-
lekményeket és tetteket.

Miképen folynak be a szeszes italok főleg a bünele-
kmények irányítására, szaporodó számára? Szóval figyeljük meg
a szeszes italokat az emberi magán és közélet mind azon ne-
vezetesebb viszonyaiban és mozzanataiban, melyekben azok

nak forgalmi, kereskedelmi, üzleti, élvezeti, elterjedési, nemzet- és államgazdasági, közgazdasági, pénzügyi stb. kihasználásuk és kihasználtságuknál fogva szereplési kör és befolyási tér jutott. Továbbá, hogy veszélyeztetik-e a magán és köz-erkölcsi és társadalmi életrendet? Különösen pedig lássuk, mily óriási nagy mértékben folynak be a bűntettek számának szaporítására? Például: száz bünelekmény közül körülbelül hány esetben működnek közre és folynak be a bűntettek elkövetésére? És végül lássuk röviden, mi lenne ezen óriási, közveszedelemmel fenyegető és folyton növekvő baj ellen a legbiztosabb óv- és gyógyszer!

Igen, mert nekünk, keresztényeknek van egy kiapadhatlan gyógyforrásunk, melyből mindenki — csak akarnia kell — az emberi élet bármily bajai és szenvedései közepett méríthet fájó sebeire nyitható és gyógyító életesepeket.

Midőn a bűn s ennek büntetésével a halál megszületett a világon: ugyanakkor megszületett a vizasztalás, az irtalom, élni, munkálkodni kezdett a szeretet, mely megdicsőítette magát, a bűn büntetésével jött halált, megnyitotta a halál és folytonos haldoklás árnyékában színlődő emberiség számára az újjászületés, az élet, az üdv örökös eseregdező forrását.

Rajtunk áll, merítsünk-e e forrás életető vizéből, vagy megvetve azt, örök sorvasdásnak, az örök enyészet emésztőtűzének dobjuk oda magunkat?

Mert Isten teremtett nálunk nélkül, de nem üdvözít nálunk nélkül.

E gondolat lebegjen lelki szemünk előtt addig is, míg az alábbiakban az érintettekről egyetmást elmondunk.

(Folyt. köv.)

Adatok a Collegium Germanico-Hungaricum történetéhez.

Közi: **Dr. Vass Albert.**

A Rómában levő pápai Collegiumok között mindenesetre a Collegium Germ.-Hung. a legrégebb és a legtekintélyesebb. Ezen intézetnek alapítására senki sem gondolt addig, míg a 16. században Németország szomorú helyzetét az egyház s általában az egész klerus egyaránt nem érezte. **Morone János** bibornok és **Loyolai szent Ignác** nagy és örök emléktű férfiak voltak az elsők, kiknek fejében egyszerre szülemlék meg a gondolat azon század minden irányu kárteknőy árjának meggátolására s keserves viszonyainak gyógyítására a kereszténység szívében, Rómában német papokat nevelni. Így gondolkozának e nemes keblű férfiak, mert erősen meg voltak győződve, miszerint az ifjak Rómában neveltetve a pápa közvetlen közelében s lelkesítő szívig ható buzditó beszédei által fölveszik magukba azon jótékony melegét, mely ama tüzből sugárzik ki, melynek tüzhelyét az egyház isteni alapítója magában az egyházban állítja föl, lángját pedig a pápák szívében helyezte el, s jótékonyan fogják fölmelegíteni a hithideg világot megvédve a Lutherek ellenében a római pápa primatusát s az örökkévalóság sziklájára épített s egyedül üdvözítő egyházat. A nevezett férfiak eme szándéka a mily nemes, épen oly nehéz kivitelű is vala, tekintve az ak-

kori mostoha viszonyokat, de ők nem esüggedtek: ézeljük eléréséhez megnyerték a később II. Marcellus név alatt uralkodó pápa, **Cervinus Marcellus** bibornok segédkezést is s előterjesztették III. Gyula pápának Németország szomorú állapotait, valamint a gyógyszerét azok orvoslására.

III. Gyula pápa örömmel tette magává az eszmét, s hajlandónak mutatkozék annak megvalósításához tőle kitelhetőleg járulni, mindazonáltal azon kérdést veté föl, vajjon ki fogja e nagy vállalathoz szükséges költségeket fedezni. A pápa ez aggodalma nem is volt alaptalan, minthogy kinestárát a pármai háborn s más költsékezesek anyyira kiűrtették, miszerint az egész teher viselésére egymaga képtelennek érezte magát. Ekkor **Morone** azzal bátoritá a Németország ügyei iránt különösen érdeklődő pápát, hogy kétség kívül a bibornoki testület is közre fog működni. A pápa megnyugszik ebben, s megbizza a két biboros főpapot, hogy lássanak dologhoz s tudják meg, vajjon hajlandók lesznek-e a bibornokok a költségek oly nemes és a célt tekintve is fontos vállalat némi fölsegítésére, támogatására. Az említett két bibornoknak sem kellett egyéb: utána láttaka dolognak, s szerenesére még csak egyet se találtak a szent collegium tagjai között, a ki ne pártolta volna az ügyet, s segédkezést ne nyújtott volna. Gyűlést tartottak ezután, a hol végül is a pápa III. Gyula tanácsára nem azon állapotok meg, miszerint törvény erejénél fogva nehezedjék az egyes bibornokokra az ügy fűdözését illető részlet, hanem, hogy kiki jószántából ajánljon föl valamit, ugy azonban, hogy az ilyformán bekerült összeg legyen elegendő a növendékek ellátására.¹⁾ Így történt, hogy az azon időben Rómában tartózkodó 33 bibornok ajánlott föl tetszés szerinti összeget, mely közel 3860 aranyat tőn ki. Ez összeg tartá fel kezdetben az intézetet.

Ilyformán rendben lett volna már szedve a dolog fő-része, midőn arról tanakodtak, hogy kire bizzák az új Collegium szervezését, kire ennek vezetését és kormányzását. Ezt is hamar eldöntötték: a pápa és a bibornokok egyhangylag szent Ignácra és az általa nem rég alapított társaságra bízák ez ügyet, s a szent férfiú tapasztalt kezén fordult meg a ház-szerzés, az ő belátásán a rector kinevezés, törvények készítése, valamint ő gondoskodott arról is, hogy növendékek küldessenek Németországból.

Ezután III. Gyula pápa 1552. aug. 31-én egy bullát²⁾ boesáta közre: „Dum sollicita considerationis indagine perscrutamur,“ mely bullában egy jámbor, ügybuzgó, tudományt és erényt kedvelő kitünő német papok nevelésére „Collegium scholarium germanicum“ című intézetnek tette le alapját. Míg a növendékek vezetése, jelki nevelése, valamint a szép tudományokban s a hit és bölcsészet terén való kiképzés a Jezusársasági atyákra lett bízva, addig a növendékek fölvétele és eltartása az intézet külső szervezésével együtt **Rudolphi, Pio, de Carpi, Alvarez de Toledo, Marcellus Cervini, Otto Truchses** és **Depuis** bibor-

1.) „Parata fuerat eum in usum ingens charta pergamena nominibus omnium cardinalium, hinc atque hinc ordine descriptis. In summo forma, nescio, qua hieroglyphica visebaturinscripto circum lemmate: „Vias tuas Domine demonstra mihi.“ Hac ergo in medium producta calatum prior arripuit pontifex ac siquidem, ait, praeire exemplo nos debet ad tantum piunt et laudabile opus conferemus quolibet anno quingentos aureos, idque sua ipse manu conscripsit suprema in parte membranæ. V. ó. P. Cordara: „Historia Collegii Germanici et Hungarici Urbis.“

2.) V. ó. Bull. Rom. Tom. IV. pars I. p. 293.

nokok kezein fordult meg. A már létrehozott nagy mű tervének egész kivitele azonban tényleg majdnem kizárólag szt. Ignác vállain nyugovik, a ki azt csakugyan nagy lelkének teljes erejével s buzgó hitüggyel fáradozása minden hevével karolta fel. Szent Ignác életirója és hű ifjainak tanúsága szerint a szt. férfi egyik legfőbb ideaja, mely mióta megfogamzott lelkében ezt folytonos tevékenységben tartá, az vala, hogy Németországban a kath. hitet fenntartsa, s a Luther által félrevezetett német nemzetet az egyház fejéhez vezesse vissza.

A hitért lelkesült férfi bámulatos tevékenységéről tesz bizonyosságot az, miszerint három hónap elég volt arra, hogy a legnehezebb és legkomolyabb körülmények között, oly szentségiskolának adjon életet, melyből később, többen élő szóval, mások tollal s ismét mások saját vérükkel adóztak a szt. hit érdekeinek; — oly intézetnek, mely ezen felül hitvatva volt több más hasonló alkotás példányképéül szolgálni, jóllehet, hogy maga csupán, a szt. férfi fejében megszületett ideát és semmi más egyebet kívülről nem utánozt.

A Collegium alapszabályait „statutumait“ magas megbízás szerint a szt. férfi el is készítette, melyek hű kinyomatai a kor igényeinek megfelelőleg agyógyeszközközt mely belátással megválasztó istenfő lelkének, úgy, hogy a szó szoros értelmében mestermű az a maga nemében. Törvényei három részből állanak, tekintettel vannak a felveendő ifjak megválasztására, az intézetben töltendő időre és az intézetből való távozás utáni teendőkre. Minthogy pedig a Collegium romanumban nyilvánosan csak is latin, görög és zsidó nyelveket adtak elő, szt. Ignác tanácskozott a pápával s behozták a tanterv keretébe a bölesészetet, hittudományokat; ezután jöttek a Suarezek, Vasquesek és Bellarminok. A nevezett bulki kiadása után három hóval csakugyan meg is jelent 8 ifju, azután ismét nem sokára 10, az év végén 28 s a következő évben a növendékek száma már 55-re ngott. A kezdet csak novitiatus év vala; mindjárt az intézet külsőbenek átlépése után még nem tekintettek tulajdonképeni növendékeknek, hanem csak akkor, miután az apostoli szentszék iránti hűségéről a következő szavakkal eskült tettek le: Ego N. N. intellecto sancti hujus collegii instituto ejus me legibus et constitutionibus libenter submitto ac Summi Pontificis et Reverendis. simorum Protectorum intentionem in litteris apostolicis expressam me in eodem Collegio manendo et ab eo discendo servaturum eoram Deo et vobis promitto. Ezen esküfömlényében még ma is használatban van. Mondják, hogy Chemnitius Luther hű követője a Collegium germanicum bölesőjére ily szavakkal mutatott volna: „Hoc unum defuit, ut Ignatius de Lojola sua societate non contentus hanc etiam aciem adversus ecclesiam reformatam instrueret.“

A francia születésű Pater Frusius András volt az első rector, a ki ügybuzgóságával s más jeles tulajdonságával a szt. férfi teljes bizalmát érdemelte ki. Rectora is lévén már az intézetnek a nagy, egykor bő gyümölcsöt hozó eszme megvalósult, — a nagy eszme, mert hiszen nem is lehet azt kisszerű alkotásnak nevezni, melyet 10 évvel később a tridenti általános zsinat is magáévá tett, akkor, a midőn 1563-ban július 15-én a XXIII. ülésen az egyházmegyei seminariumok berendezése felett határozott.

A Collegium alapítását nagy reményekkel üdvözölte Németország, hanem azért a Szentszék fáradozásai a német főb-
bek és praelatusokat anyagi pártolásra is birni az akkori idők mostoha viszonyai között nem sokat vihettek ki. Csak Ferdi-

nánd császár küldött itt-ott a növendékek mellett egy-egy kis pénzsegélyt is. Ily körülmények között már 3 év után aggasztó idők következének a még ugy szólván bölesőjében ringó újszülöttre. III. Gyula pápa a nehéz, folytonos hadakozások következtében ép oly kevésbé járulhatott a szokásos segélytel közre, mint a bibornokok. 1555 márczius 22-én elhalálozván III. Gyula pápa, vele együtt az egyetlen segély is sirba látszott szállani. — IV. Pálnak más felé voltak gondjai, a bibornokok III. Gyula halála után még kevésbé nyújtottak segélyt, pedig idejárt az is, hogy ekkor Romában nagy éhség és szükség volt. A legnagyobb szorongatások ideje itt vala, melyet az új intézet magára hagyatva legjobban éreze. Még maga Fruchsess Otto is, a kitől pedig szt. Ignác legtöbbet várt, s kihez most is segélyért folyamodék, az egész dologgal való fölhagyást tanácsolá. Hanem a nemes szívé szent egy perczet sem tántorítá, s az augsburgi bibornoknak azt válszoltá, hogy ha mindnyájan eszerben hagyják is a Collegiumot, ő nem, hanem inkább egyedül tartja azt fenn, ha mindjárt ingét el kellene is adnia.¹⁾ Barátjainak azt szokta mondani, hogy csak ne essenek kétségbe, s ne gondolják, hogy a Germanicum eszközök hiányában tönkre megy, mert eljön az idő, midőn a collegium minden szükségességgel ugy el lesz látva, hogy inkább bővelkedni fog, mint szükségét szenvedni.

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Jegyzőkönyv.** Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatnak Gyulafehérvárt 1889 évi július hó 2-án tartott XII. rendes közgyűléséről. Jelen voltak: Nagyméltóságú Lőnhárt Ferenc erdélyi püspök, Fővédnök ur, Veszely Károly prépost-plébános, társul. elnök, Dr. Tódor József papnev. rector, társul. alelnök, Nagy Imre kanonok, Takó Béla maros-portusi, Jancsó Ernő piskii. — és id. Tódor József s.-szt.-iványi plébánosok, Dr. Veress Ferenc theol. —, Dr. Csérni Béla, Pál Antal, Pál István főgymn. tanárok, Steinitzer Ede papnöv lelkiigazgató, Tamási Áron püsp. titkár, Butyka Sándor püsp. szertartó, Pongrácz János főlelemi tanító, Dr. Vass Albert római bölesészet-tudor, Kacza István, Kiss János, Papp Tamás, Szánthó Károly és Tözsér László végzett hittanhallgatók és Zlamál Ágost főgymn. tanár, társul. ideigl. titkár.

1) Miután a társul. tagok a székesegyházban az ünnepeles „Veni Sancte“-t s a szt. misét meghallgatták, — alelnök, id. titkár és Dr. Csérni Béla személyeiből álló küldöttség ment püspök ur Ő Excellentiájához, hódolatteljesen felkérvén őt, hogy a közgyűlésre megjelenni méltóztassék, — mit legkegyesebben megígérvén, 10 óraker kisérétével együtt

1) P. Cordara a Collegium történetének megírásánál közli e levél tartalmát s Ignácznak erre adott választát. Ine így ír I. k. 35: „Fruchses Cardinalis scripsit ad Ignatium ne ullam ultra curam de Collegio, quod necessario esset dissolvendum, sumeret: uteretur honestissima belli causa, hanc occasionem suam duceret, Collegii procuracionem dimitteret. Eadem alii suadebant amici ac rerum prudentes viri. At Ignatius ad haec pro solita magnitudiae animi respondebat, si quem curae huius taederet atque operae, tam sibi totam relinqueret. Stare sibi ac fixum esse collegium tueri, dum viveret et semetipsum venumdaturum citius, quam geranos desereret. P a r u m a quidem praesidii esse in humana ope, at in divina plurimum.“

megjelent. Az erre felhangzott általános éljenzés lecsillapultával Veszely K. elnök olvassa fel (lapunk múlt számában megjelent) megnyitó beszédét.

2) A közgyűlés figyelemmel hallgatta e remek megnyitót s az elnököt zajosan megéljenzte. Dr Tódor alelnök abbéli indítványát, hogy az elnöki megnyitó a jegyzőkönyvben megörökíttessék s a társulat lapjában közzététessék — lelkesedéssel fogadja el a közgyűlés. —

3) Ezután Zlamál Ágost ideigl. titkár olvassa fel jelentését. „Nagyméltósági Püspök-Fővédnök Ur! Tisztelt közgyűlés! Ma egy évi titkár-elődöm jelentését ezen szavakkal kezdé: „Nehéz dolog jelentést tenni arról, amiről alig van valami jelenteni való.“ Társulatunk lefolyt tizenegyedik évének eredményére én is eme szavakat alkalmazhatom. Megvolt a csendes munkásság, a rendes formalitás, ámde többre, valami kimagasló eredményre mindedig nem birtunk jutni.

Társulatunk tagjainak száma már évek óta csaknem ugyanaz.

Az esetleges kilépéseket új tagok pótolják. Összehasonlítva a múlt évvel, melyben 17 alapító, 115 pártoló s 94 rendes tagja vala — a jelen évben a pártoló tagok száma elhalálozás által apadott egygyel s a rendes tagok száma kettővel szaporodott. Van tehát a társulatnak jelenleg 17 alap. —, 115 párt. és 96 rendes tagja. Tekintetbe véve terjedelmes egyházmegyénk róm. kath. intelligentiáját, ezen szám aránylag nagyon esekélynek mondható.

A pénztár állása évről évre mind kedvezőbb, mely örvendetes körülmény első sorban a hátralekók felhajtásának köszönhető.

A hátralek ugyan még mindig nagy; ámde valamint az eddig alkalmazásba vett intézkedések nem maradtak eredmény nélkül, — úgy most már még inkább lehet és kell is remélnünk, hogy az összes hátralekók befizetése által végre helyre fog állani a megzavart pénztári egyensúly. A fiúi hódolat és hála érzületével kell kegyelmes főpásztorunk jóságáról megemlékeznünk, ki ez évben is 400frtot kegyeskedett társulatunknak adományozni s egyttal társulatunk lapját a „Közművelődés-t saját pénztára terhére 10 lelkési hivatal és 15 kántortanító számára megrendelni. (Általános éljenzés.)

Örvendetes tény gyanánt constatálhatom a szakosztályok ez évi működését. Eltekintve a III szakosztálytól, mely tagjainak esekély száma miatt még életképesnek nem nevezhető. — az I. és II. szakosztály újból szervezkedett és rendes felolvasási gyűléseket tartott. Az I szakosztály 3, a II 4 gyűlésen olvasott fel és bíralt egyes beérkezett és társulatunk lapjában nagyobbára megjelent prózai és költői dolgozatokat. Adja a jó Isten, hogy eme buzgóság továbbra is fennmaradjon és növekedjék! Választmányi gyűlés az alelnök elnöklete mellett 5 lett tartva, melyeken társulatunk ügyei intéztettek el. —

Társulatunk lapja a „Közművelődés“ hetenként 393 példányban küldetett szét. Részletezve: 6 köteles — 8 ingyen és 34 eserepéldány, — a hátralevő 345 példány pedig társulatunk 227 tagjának és a „Közművelődés“ 118 előfizetőjének.

A társulatnak elnökségéhez és szerkesztőségéhez érkezett könyvek, folyóiratok és lapok a „Közművelődés“ szerkesztői helyiségében vannak elrendezve. —

Egyébb jelenteni valóm nincs. Méltóztassanak eme jelentésemet tudásul venni.“

A közgyűlés a titkári jelentést tudásul veszi s annak jegyzőkönyvbe való felvételét határozza el.

4) A számadások megvizsgálására elnök indítványa folytán Takó B., dr. Cserni B. és Pongrátz J. küldettek ki, — kik jelentésüket megtévé a közgyűlés a számvizsgáló bizottságnak és pénztári hivatalnak a végleges fölmentést köszönettel adja meg. —

5) Zlamál Á. „Gastronomika. Kulturtörténelmi karcokat“ cz. felolvasását tartja meg. A közgyűlés helyesléssel fogadja. —

6) Dr. Tódor J. felelős szerkesztő úgy a maga, mint szerkesztőtársai nevében hálás köszönetüknek kifejezése mellett lemond s kéri a közgyűlést, hogy új szerkesztő bizottságot válasszon. Elnök a gyűlést 5 percze elfüggeszti. A beadott szavazatok a következő eredményt tüntették fel: Megválasztattak szavazat-többséggel: felelős szerkesztőnek Pál István, szerkesztőtársaknak: Dr. Cserni Béla, Pál Antal, Straubert Ödön és Zlamál Ágost. Pál I. felelős szerkesztő az újonnan megválasztott szerkesztőbizottság nevében szólal fel. A szerkesztőbizottság kötelességének tartja a bizalom előtt meghajolni, — s habár nehéz munkát vállal magára — igyekezni fog annak megfelelni. De egyszersmind kötelességének tartja — tekintetbe véve az irod. társulat legtöbb tagjának a társulat érdekei, kiválóan pedig lapja iránti közönyösségét — itt a közgyűlés színe előtt — a jövővel szemben jogos aggodalmainak kifejezést adni. —

7) Titkárnak szavazattöbbséggel Zlamál Ágost ideigl. titkár választott meg.

8) A belső választmány egészített ki. Választm. tagok: Butyka S., Pál A., Pál I., Steinitzer E., Straubert Ödön, Tamási Á., Varga S. és dr. Veress F. Póttagok: Bodó L., Kádár M., Kósz Gy. és Pongrátz J. —

9) Végül kegyelmes Főpásztorunk magas megelégedését fejezvé ki a társulat működésével szemben, köszönetet mondván kiválóan a tisztviselőknek — a társulatra atyai áldását adja.

A közgyűlés ő Excellentiájának éltetésével oszlott szét.

K. m. f. —

Veszely Károly,
elnök.

Zlamál Ágost,
titkár.

— **A gyergyói róm. kath. tanítóegylet** jun. hó 3-án, a gyergyóditrói polg. iskolánál tartott évnegyedes rendes gyűlésben b. e. Salamon Alajos ur főesperes és tiszteletbeli elnöke iránt a kegyelet adóját az elhunyt érdemeihez méltóan rótta le.

A gyűlés lefolyása — dióhéjban a következő volt:

1. Ft. Bóth Ferencz ker. főesperes úr Balló János és Miklós István segédkezésével az elhunyt lelki üdvéért gyászmisét mondott, melyben — a tanító-egylet tagjain kívül — Ditró község értelmisége is szép számmal vett részt.

2. A tanító-egylet tagjai a polg. iskolában tartott gyakorlati tanításokat hallgatták meg. Gyakorlati tanításokat tartottak: Vendl Aladár a magy. nyelvből a III. osztályban; Vranesits Gyula a számtanból a II. osztályban; Tasehek Gyula a mértanból az I. osztályban.

3. Boga Bálint elnök az érdemleges tanácskozást a következő beszéddel nyitotta meg:

„Tisztelt tanító-egyleti gyűlés! Tavaszi közgyűléstinket

zért tartjuk sorrendben kívül itt, hogy egy, a múlt évben bantolt sírdombra a kegyelet koszoruját helyezték.

A kegyelet, általános meghatározás szerint szólva, erkölcsi vonzalomból fakadó rokonszenves érzület; az élők és holtak közötti vonatkozásában pedig legszabotabban s az egész fogalomkörét felölelőleg az emberiség egyetemes nevelője, az anyaszentegyház definiálta, midőn a „szentek egységéről“ szóló tant sarkalatos hittételként állította elénk.

Az elköltözöttek, ha jelentékeny volt életpályájok tárgyi és alanyi tartalma, szereplésüket a sírnál nem fejezik be: soká látjuk még példájokat s felbuzdulunk, soká halljuk még szózatok ajkukat s megindulunk; a hálás kortársak és utódok pedig emlékezetöknél a kegyelet fáklíkjáit gyűjtjük meg.

Nekünk tanítóknak, hogy a lelki tehetségek teljes összhangjában végezhesük nevelői munkánkat, a kegyelet szent érzelmét is ápolnunk, fejlesztenünk kell, nem repülő szóval csak, hanem vonzó példával.

Ezért tartja a gyergyói róm. kath. tanító-egylet gyűlését ma itt, ezért áldozik bensőleg szeretett volt főesperese és hosszas ideig elműve emlékeztetnek a kegyelet adójával.

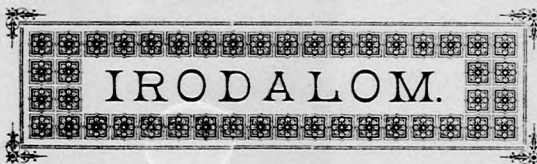
Ezzel mindnyájokat üdvözölve a gyűlést megnyitom.

A köztetszéssel fogadott megnyitó-beszédet a gyűlés jegyzőkönyvileg is megörökítetteti határozta.

4. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után a gyakorlati tanítások bíráltattak meg, melyek mind jelesen sikerülteknek találtak.

5. FerenczyKároly gyergyó-szt-miklósi plébános — egy korábbi gyűlés megbízásából — Salamon Alajos felett emlekedett és megható emlékbeszédet tartott, mit a gyűlés az egyelet hivatalos Közlönyében: a „Közmuvelődésben“ is közzétetni határozott.

6. A megjelent egyleti tagok, és tanúgybarátok — teljes számmal — a helybeli temetőbe zárandokoltak, hol ft. Both Ferencz főesperes ur b. e. Salamon Alajosnak felér márványból készült emlékkövét szentelte fel. Ezzel a b. e. Salamon Alajos főesperes és tiszteltbeli elnök emlékeztetének szentelt gyűlés véget ért. T. e. f. j.

Megjelent: **Gyakorlati Hitelemzések** a kath. népiskolák 1. osztálya számára. Irta és kiadta: Fonyó Pál a „Kath. Hitoktatás“ szerkesztője. III-ik kiadás, a kolocsai egyházközség jóváhagyásával. Esztergom, 1889. Laiszky János kiadása. — Óráról-órára módszertanilag kidolgozott hitelemzések nyújt gyermekded nyelven és egészen elemiesen; félvévenként részletes tantervet ad; függelékül pedig adja az általa irt: **Új elemi katekizmus**, az I. II. III. osztály számára, mely kidolgozás és nyelvezet tekintetében nagy haladást jelez használatban levő katekizmusainkkal szemben, és mely mű már is sok tekintélyes tanférnu elismerő nyilatkozatával találkozott. — A Hitelemzések használhatósága elég kezesség, hogy a mű harmadik kiadást ért, és évek óta annyian keresik! Megrendelhető szerzőnél **Sűkös d** (Pestm.) és **Laiszki János** könyvnyomdájában: Esztergom, (Símor János utca) Bol'ti ára 2 frt, s akik ez összeget előre beküldik, a művet keresztkötés alatt bérmentve kapják.

— **„Magyar Sion“** egyházirodalmi folyóirat III. évf. 6. füzet. ára egész évre 6 frt. —

— A **kolczsvári** benlakással összekötött **kereskedelmi akadémia** tizenegyedik évi értesítője az 1888—89-ik tanévről. A felügyelő bizottság megbízásából szerkesztette: Kiss Sándor igazgató-tanár.

— „Az **erzsébetvárosi** róm. kath. raphaeli **gymnasium** értesítője az 1888—89-ik tanévről. Közli László Dávid igazgató.“ —

— „A **nagyszebeni kir. kath. Terézárház** IV. értesítője az 1888—89 tanévről. Kiadta Roszkoni Elek, t. kanonok igazgató.“ —

— „A **piskitelepi alsófokú ipariskola** második értesítője az az 1888—89 iskolai évről. Kiadta: a gondnokság

— „A **piskitelepi államvasuti és áll. elemi népiszkola** értesítője az 1888—89 iskolai évről. Kiadta: a gondnokság.

— A **Magyar Szemle irodalmi pályázatai**. A Magyar Szemle, ez a Rudnyánszky Gyula jeles költőnk szerkesztésében és Kaczvinsky Lajos kiadó tulajdonában megjelenő szépirodalmi hetilap legújabbán ismét két pályázatot hirdet, és pedig: I. **Eredeti költeményre**, mely lehet dal, óda, elégia, ballada, románcz, tanköltemény vagy szatíra. Jutalma egy darab 20 frankos arany. II. **Kisebbs humoros beszélyre**, mely egyfél, esetleg 1, legföllebb 2 nyomtatott ivre terjedhet. Jutalma egy darab 20 frankos arany. A pályaművek jelégés levélke kíséretében idegen kézzel s a papírosnak csak egyik oldalán írva 1889. évi augusztus 1-ig a Magyar Szemle szerkesztőségébe küldendők be. A jutalmat mindkét pályázatonl okvetlenül kiadják és a jutalmazott pályaműveken kívül a megdicsérték is a Magyar Szemleiben fognak megjelenni. A Magyar Szemlét, ezt a kitünő szépirodalmi hetilapot máskölonben is igen melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Renki-ül gazdag, változatos és becses tartalmú közleményei nagyérdektűek és élvezetet nyújtanak, a mit még fokoz dúsz játékróvata, a hol minden számban 5—10 ügyes talány szórakoztatja a közönséget s a szerkesztőség hetenkint 3—6 becses jutalmat sorsol ki a megfejtők közt. A Magyar Szemle figyelmé mindenre kiterjed s pompás tartalmának szépirodalmi olvasmányai mellett a társadalmi életről is hű képet, szellemes rajzot ad. A Magyar szemle előfizetési ára félévre 3 frt, negyedévre 1 frt. 50 kr., mely összeg a Magyar Szemle kiadóhivatalába küldendő (Budapest, IV. ker. új-utca 14.) A kiadóhivatal mutatványszámokat bárkinék ingyen és bérmentve küld.

— **A nyár**. A magyar közönség nemcsak nyáron, de télen is ritkán olvas, még ritkábban vásárol verses könyveket. Demég a legprózáibb halandót is meghódítja a költészetnek az idei Nyár. T. i. Rudnyánszky Gyula újabb (1886—1889) költeményei jelentek meg épen most „Nyár“ czim alatt egy igen díszes, finom kiállítású nagy kötetben. Ez a könyv valóban rendkívül becses gyűjtemény s megjelenése határozottan irodalmi eseménynek mondható. A pompás kötet, melynek ára 2 frt, Rudnyánszky Gyula költészetének legszebb, teljesen kiforrott, érett gyümölcseit tartalmazza s mi nem tudjuk elég forrón ajánlani megszerzését. Egy művelt család asztalán sem volna szabad a kitünő poéta e nagybecsű munkájának hiányozni. Megrendelhető a Magyar Szemle szerkesztőségében Budapesten vagy akármely könyvkereskedésben.

— **„Isten Igéje szent beszédekben“** szerkeszti Jaczica Lajos ravazdi lelkész. XIV. évfolyam 8. füzet. Ára egy évre (12 füzet) 2 frt.

— **„Bölcsészeti folyóirat“** szerkeszti és kiadja Dr. Kiss János a Szent-István-társulat igazgatója. IV. évfolyam 2. füzet. Egy évfolyam (négy füzet) ára 5 frt.

— **„Az 1789-ik francia forradalom századik évfordulója“** írta Freppel Károly Emil, augséri püspök s a francia képviselőház tagja. A szerző engedélyével fordította Dr. Csápori Gyula. Ezen ép oly korszerű, mint jeles munkáról — melynek lefordítása Dr. Csáporinak méltó büszkeségére válik — csak azt mondhatjuk: Toile et lege. A mű következő részekből áll: A fordító előszava. A szerző előszava. I. Reformok és forradalom. II. A francia forradalom és a kereszténység. III. A francia forradalom és a keresztény Europa. IV. A francia forradalom és a szabadság. V. A francia forradalom és a jogások. VI. A francia forradalom és az egyenlőség. VII. A francia forradalom és a testvériség. VIII. A francia forradalom és a tulajdon. IX. A francia forradalom és a munka. X. A francia forradalom és az oktatás. XI. A francia forradalom és a militarizmus. XII. A francia forradalom és Franciaország jövője. Zársszó. A mű külső kiállítása nagyon csinos s ára csak 1 frt. Kapható szerzőnél és Buzárovits Gusztávnál Esztergomban.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Hálaköszönet:** Püspök urunk ó Nagyméltósága a már évek óta adományozni szokott 400 frt évi segélyt az erdélyi róm. kath. társulat ezéljaira ez évre is kegyesen följállani és annak második felét (200 frt) ki is utalni méltóztatott. Mely nagylelkű adományáért fogadja ó Nagyméltósága e helyen is a társulat legforróbb hálaköszönetét.

— **Kegyelmes Püspök urunk** e héten kezdte meg és f. hó 14-én végzi be a papszentelést. Lapunk következő számában bővebben emlékezünk meg ezen magasztos ténykedésről.

— **Nyilvános köszönet.** Nagyméltóságú Püspök Ur, Erdély főpapja, a szűkölködők kegyes pártfogója, a szegények jótékony gyámola, a károsultak irgalmas segítője, — ki a hozzá folyamodók kéréseit nagylelkűen meg nem veti, 20 frt. segélyt méltóztatott adományozni; melyért nem szünöm meg naponkint összetett kezekkel kérni az élet Urát: hogy kegyelmes Urunknak jótékony életét imádozt egyházunk, édes hazánk és az erdélyi keresztény hűvek boldogítására az emberi kor legvégső határáig terjessze. Bethlenfalva 1889. júl. 5. Gál Sándor, kántor-tanító.

— **A budapesti tudomány-egyetem** statisztikája a lefolyt tanévről szomorúan mutatja ezen keresztény főiskolának fokozatos elszidósodását. Az 1888—9. tanév második felében ugyanis 3470 hallgatója volt. Ezek közül hittan-hallgató volt 89, jogász 1606, orvosnövendék 1151, bölcsész 332, gyógyszerész 223. Vallást tekintve legtöbb volt a róm. kath. 1268, azután a zsidó 1072, ev. ref. 356, ág. ev. 297, gör. kath. 74, gör. kel. 103 és unitárius 8.

— **A hullaégetés Párizsban** nem nagy tetszésben részesült. A Párizsban székelő szíami követség egyik tagja ott a mult héten meghalt, és a hulla, szíami szokás szerint elégettetett. Egy francia lap borzalmasan írja le az elégetést. A hullaégető kemenceze egyike a legnyomorúságosabbaknak. Míg a hulla hamuvá ég, teljes 7 negyedóra van szükség s azalatt a gyászoló közönség hallja annak az 500 kiló fának ropogó égését, mely a kemenceze fűtésére szükséges; hallja, a mint a koporsó a tűzben pattogni s a hulla lángnyelvek közt siteregni kezd. Egy és háromnegyed óra mulva szűnik meg csak a tűz hallható működése s még egy negyedóra kell ahhoz, míg a hamvakat és a teljesen el nem égett esontmaradványokat urnába helyezik. A lap azt írja, hogy az égetés alatt az egész gyászoló közönség a legnagyobb rémület és irtózat hatása alatt volt.

— **Kérelem.** Mult hó 27-én délután Haraly községét végzetes szerencsétlenség érte. A véletlenségből keletkezett

tűzveszélynek, 96 épület — Haralynak több mint fele — eseti áldozatul s 33 család hajléka s ingósága, az élelmi szerekke együtt lett néhány óra alatt hamuvá. Nagy az inség, kiáltó a nyomor: a szerencsétlenek segélyért könyörögnek. A retentő csapás némi enyhíthetése végett járulunk a jölelkű emberekhez, segélyért, alamizsnáért könyörögni a nagy veszedelem által sújtottak számára. „Kétszeresen ad, ki hamar ad“. A könyöradamányokat, alattirt járási főszolgabíró és lelkészhez kérjük juttatni, melyek nyilvánosan fognak nyugtáztatni és elszámoltatni. Kovásznán, 1889. július hó 1-én. Özv. Gróf Mikes Benedekné. Hollaky Attila főszolgabíró. Csiby Tamás plebános.

— **Pályázat.** (26.) A segesvári róm. kath. elemi népiskolánál üresedésbe jött tanítói állomásra pályázat hirdettetik. — Jövedelem évi 400 frt, készpénz, 2 öl tűzi fa s egy szobából álló lakás. — Tanítási nyelv: magyar, azonban az állást elnyerni ohajtónak a német nyelvet is birmia kell. Az orgonálásban való jártasság megkívántatik. A kellően felszerelt pályázati kéresek, az illetékes előjáróság utján f. é. augusztus elsejéig bezárólag alólirt hivatalhoz mulhatlanul beküldendők. Segesvárt, 1889. június hó 28-án, Nagykükküllőmege, Weiss József, pléb. isk. sz. elnök.

— **Pályázat tanári állomásra.** (27.) Sz. 1196 — 1889. t. 740. Az erdélyi róm. kath. Status fötanhatósága allatt álló gyulafehérvári róm. kath. főgyimnaziumnál betöltendő magyar-latin — esetleg magyar-német nyelvi tanszékre pályázat hirdettetik. Ezen tanszékkel egyelőre évi 600 frt. fizetés és 150 frt. szálláspénz van összekötve, de az illetők három évi megfelelő szolgálat után évi 800 frt. fizetést és 150 frt. szálláspénzt fognak élvezni. Az egy próba évre helyettes tanári minőségben alkalmazandó tanképesített egyén, ha megfelelőnek találtatik, három év mulva rendes tanára fog kineveztetni és idővel 100 frt. tizedéves pótlékban és nyugdíjban részesülni. Az életkort, vallást, állapotot, végzett tanulmányt, szakismeretet, hadkötelezettségi viszonyt s netaláni eddigi szolgálati igazoló okmányokkal és tanári képesítő oklevéllel fölszerelt folyamodványok f. é. aug. 5-ig nagyméltóságú Lönhárt Ferencz erdélyi püspök urnak ezimezve Gyulafehérvárt nyujtandók be. Az erdélyi r. kath. Status igazgató tanácstól. Kolozsvárt, 1889 július 4-én. Züllich István, alelnök. Szentkirály Kálmán, titkár.

— **Pályázat.** (28.) A csiksztkirályi róm. kath. taniító- és segédkantori állomás, melylyel a harangozói és sekrestyési teendők is össze vannak kötve, üresedésbe jöven, arra pályázat nyittatik. Évi járandóság esinos lakás, gazdasági épületek és veteményes kerten kívül ezek: 50 kalongya ősz s ugyananyi tavasz gabona; 10 frt oszpora; 20 frt stóla; 6 frt. ájt. alapítvány; 30 terü. lágy tűzifa; 16 hektó rozs az iskolai magtárból; 4 szekér széna-sarju termő kaszáló. Pályázók kelölleg felszerelt folyamodványukat folyó év július 30. ig alólirt iskolaszéki elnökséghez adják be. Csiksztkirály, 1889 július 4. én. A csiksztkirályi iskolaszéki elnökség.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PÁL ISTVÁN.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDÖN, ZLAMÁL ÁGOST.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.